בימי רבי בקשו להתיר נתינים אמר להם רבי חלקנו נתיר חלק מזבח מי יתיר ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן חלק עדה לעולם אסור חלק מזבח בזמן שבית המקדש קיים אסור אין בית המקדש קיים שרי: **מתני'** °אמר רבי יהושע שמעתי שהסרים חולץ וחולצין לאשתו והסרים לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש א"ר עקיבא אני אפרש [א]סרים אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הכושר [א)][ב]סרים חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת הכושר ר' אליעזר אומר לא כי אלא סרים חמה חולץ וחולצין לאשתו מפני שיש לו רפואה סרים אדם לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שאין לו רפואה העיד ר' יהושע בן בתירא על בן מגוסת שהיה בירושלים סרים אדם ויבמו את אשתו לקיים דברי ר"ע הסרים לא חולץ ולא מייבם [ג]וכן איילונית לא חולצת ולא מתייבמת [ד]הסרים שחלץ ליבמתו לא פסלה בעלה פסלה [ה]מפני שהיא בעילת זנות וכן איילונית שחלצו לה אחין לא פסלוה בעלוה פסלוה מפני שבעילתה בעילת זנות: **גמ'** מכדי שמעינן לר"ע דאמר חייבי לאוין כחייבי כריתות דמו וחייבי כריתות לאו בני חליצה וייבום נינהו אמר ר' אמי הכא במאי עסקינן [ו]כגון שנשא אחיו גיורת ור"ע סבר לה כר' יוסי דאמר [ב)]קהל גרים לא אקרי קהל אי הכי יבומי נמי מייבם אין הכי נמי ואיידי דאמר ר' יהושע חולץ אמר איהו נמי חולץ דיקא נמי דקתני העיד ר' יהושע בן בתירא על בן מגוסת שהיה בירושלים סרים אדם ויבמו את אשתו לקיים דברי ר"ע ש"מ מתיב רבה [ג)][ז]פצוע דכא וכרות שפכה [ד)]סרים אדם והזקן או חולצין או מייבמין כיצד מתו ולהם נשים ולהם אחין ועמדו ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מתו אחין ועמדו הן ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו [ח]ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר [1]לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה' אלמא בקהל עסקינן אלא אמר רבה כגון שנפלה לו ולבסוף נפצע אמר ליה אביי וליתי איסור פצוע ונידחי עשה דייבום מי לא תנן[ה)] ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה אלמא אתי איסור אחות אשה ודחי הכא נמי ניתי איסור פצוע ונידחי אלא אמר רב יוסף האי תנא הך תנא דבי רבי עקיבא היא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידי לא הוי ממזר איקרי כאן [2]להקים לאחיו שם והא לאו בר הכי הוא אמר רבא אם כן אין לך אשה שכשרה ליבם שלא נעשה בעלה סרים חמה שעה אחת קודם למיתתו לר' אליעזר פירוקא דרבא פירכא היא התם כחישותא דאתחילה ביה היכי דמי סרים חמה אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן כל שלא

חלקנו נתיר. דיכולין בית דין להתיר ולהפקיר חלקם של ישראל דקי"ל (לקמן דף פט:) הפקר בית דין הפקר: **ופליגא דר' חייא.** האי דקאמר חלק המזבח מי יתיר ואע"ג דמזבח בימי רבי לא הוה קאמר דחלק מזבח אסור פליגא דרבי חייא: **חלק עדה לעולם אסור.** עד שיתירוהו: **מתני'** **והסריס לא חולץ כו'.** °דכתיב[ו)] לא ימחה שמו מישראל פרט לסריס ששמו מחוי: **ואין לי לפרש.** איני יודע אי זה סריס בן חליצה ואי זה פטור: **סריס אדם.** שנסתרס לאחר שנולד: **סריס חמה.** ממעי אמו: **לקיים דברי ר"ע.** עדות זו של רבי יהושע ב"ב לקיים דברי ר"ע העיד: **לא פסלה.** מן הכהונה שאין חליצתן חליצה: **בעילת זנות.** שאסורה לו משום אשת אח שלא במקום מצוה: **גמ'** **כחייבי כריתות דמי.** דא"ר עקיבא בהחולץ (לעיל מט.) יש ממזר מחייבי לאוין וסריס אדם מחייבי לאוין הוא דכתיב (דברים כג) לא יבא פצוע דכא והיכי קאמר ר"ע סריס[ז)] [חולץ] את אשת אחיו הא לא רמיא קמיה ואדרבאי קיימא כחייבי כריתות וקאי עלה באיסור אשת אח: **ואיידי דאמר ר' יהושע חולץ.** דלרבי יהושע יבומי לא דאית ליה קהל גרים מיקרי קהל ומיהו מיחלץ חלצה דחייבי לאוין לר' יהושע בני חליצה נינהו: **דיקא נמי.** דלר' עקיבא יבומי נמי שרי דקתני וכו' ויבמו את אשתו: **סריס אדם.** הואיל והיתה לו שעת הכושר ור"ע היא: **זקן.** נקט ליה בהדי הנך משום דדמי להו דהיתה לו שעת הכושר והשתא פסק מלידה: **ונתנו גט.** כלומר או נתנו לה גט: **מה שעשו עשו.** וצריכות גט למאמרן או אם נתנו גט אסורין שוב לייבמן: **ואסור לקיימן.** לאו אזקן קאי: **שנפלה לו.** והוזקקה לייבום: **ולבסוף נפצע.** דהשתא בעיא חליצה לאפקועי זיקה: דרבן גמליאל בפרק ב"ש[ח)] בגדולה שנפלה לפני בעל אחות קטנה. אלמא אתי איסור אחות אשה ודחי אע"ג דבשעת נפילה איחזיא: **אלא אמר רב יוסף.** שנפצע ואח"כ נפלה לו ודקאמרת הא אית ליה לר"ע חייבי לאוין כחייבי כריתות האי תנא דמתניתין הך תנא דבי ר"ע הוא דאמר בהחולץ ליבמתו (לעיל מט.) אי זהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא ודלא כרבי סימאי דאמר (כתובות דף כט:) מן הכל היה עושה רבי עקיבא ממזר חוץ מאלמנה לכ"ג שהרי אמרה תורה[ט)] לא יקח ולא יחלל אבל מכל חייבי לאוין גרידי אפילו ליכא קורבה הולד ממזר: ופרכינן ומאי סריס חולץ ואפילו היתה לו שעת הכושר איקרי כאן להקים כו': **אמר רבא אם כן.** דשעת הכושר דמעיקרא לאו מלתא היא הואיל ובשעת מיתה לא חזי אין לך אשה כו': **סמוך למיתתו.** ייסורי מיתה מתישים כחו. אלא אמרינן הואיל ומעיקרא בר הקמה הוה בת חליצה היא הכא נמי לא שנא: **לרבי אליעזר פירוקא דרבא פירכא היא.** גמרא פריך. כלומר האי פירוקא דרבא פירכא היא לרבי אליעזר דהא ודאי חזינן דשעת הכושר מילתא היא ומאי קאמר רבי אליעזר סריס אדם אין חולץ דלא מהניא ליה שעת הכושר דמעיקרא הא ודאי סריסות של מיתה אין לו רפואה אפילו הכי מתייבמת האשה משום שעת הכושר דמעיקרא: **כחישותא הוא דאתחילה ביה.** ולאו סריס הוא אלא מיתה מכחשת כחו: **היכי דמי סריס חמה.** דקאמרת שלא היתה לו שעת הכושר: שלא

התרה ואם היא מופקע מהם שעבוד לגמרי שוב לא היה חל עוד עליהן וא"ת וכיון דנתיני אסירי מדאורייתא מלא תתחתן מאי שנא דמשוחרר מותר בהן ובשפחה אסור משום לא יהיה קדש וי"ל דלאו דלא תתחתן איכא למילף משאר פסולי קהל כגון ממזר עמוני ומואבי דשרו בקהל גרים אבל לאו דלא יהיה קדש לא שייך למילף דהא לא תפסי קדושין בשפחה ולא הוי דומיא דשאר פסולים ואם תאמר ומ"ש דממזר מותר בשפחה דתנן בהאומר בקידושין (דף סט.) ממזר נושא שפחה אפי' לכתחלה כדמוכח התם בגמרא ואמר ר"ת דלא שייך לא יהיה קדש בממזר דעיקרו בא מקדישות מאיסור דלא תפסי בו קידושין ואין להאריך: **בימי** ר' בקשו להתיר נתינים. אין זה מבטל דברי ב"ד חברו דהפקר בית דין היה הפקר: **אי** הכי יבומי נמי תתייבם. פי' אא"ב בנשא ישראלית איירי אע"ג דהיא שפיר מתייבמת אז לא תקשי אמאי אין מייבם שהרי הוא אסור בה דהוי פצוע דכא ואיידי דקאמר חולץ קאמר נמי חולצין לאשתו אבל כיון דאיירי בגיורת איהו גופיה שרי לייבם: **ואיידי** דאמר רבי יהושע חולץ כו'. וא"ת ור' יהושע גופיה אמאי נקט חולץ כיון דאיירי בגיורת אי משום דקסבר דקהל גרים איקרי קהל כדפירש בקונטרס א"כ מאי קאמר ואין לי לפרש היכא למשמע מדאתניוהו חולץ וחולצין ולא אתניוהו מייבם ומייבמין ש"מ דבסריס אדם חולץ וחולצין דאי בסריס חמה א"כ אפי' לייבם נמי שרי וי"ל דרבי יהושע נקט חולץ וחולצין אגב דבעי למימרא לא חולץ ולא חולצין דלא מצי למנקט לא מייבם ולא מייבמין דהוי משמע יבומי הוא דלא אבל מיחלץ שרי מיהו רבי עקיבא הוי מצי למיתני לא מייבם ולא מייבמין דכיון דפירש הטעם משום שלא היה לו שעת הכושר ממילא הוה ידענא דמיחלץ נמי לא חליץ אלא אגב דנקט ר' יהושע חולץ נקט נמי ר' עקיבא: **אלמא** בקהל עסקינן. וכרבי עקיבא אתיא דסריס אדם בר חליצה וייבום הוא ותימה דלמא בהא לא סברה כרבי עקיבא דמשוי חייבי לאוין כחייבי כריתות: אבל

עין משפט נר מצוה

קא א מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה ד ח סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קעב סעיף ג:

קב ב ג מיי' שם הל' ב ח טוש"ע שם ס"א:

קג ד (מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה) טוש"ע שם:

קד ה מיי' פי"ח שם הלכה ג סמג לאוין קפא טוש"ע שם סי' ו סעיף ח:

קה ו טוש"ע שם סימן קעב סעיף ג בהג"ה:

קו ז מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה ד טוש"ע שם סימן קעה סעיף ג:

קז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף א וסימן קעג סעיף ג:

◆

תוס' חד מקמאי

הא דתנן א"ר [יהושע] שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו דוקא לענין חליצה ויבום דפליגי אבל לבוא בקהל דכ"ע סריס אדם אסור לבוא בקהל סריס חמה מותר לבוא בקהל וסריס אדם ופצוע דכא מותרים בגיורת דקהל גרים לא איקרי קהל וסריס אדם מותר לייבם את אשתו אם היא גיורת אע"פ שאין לו רפואה כיון שהיתה לו שעת הכושר דאי לא אזלינן לשעת הכושר אין לך אשה שכשרה ליבם (אלא) שלא נעשה בעלה סריס שעה א' קודם למיתתו וסריס חמה דקי"ל כר"ע דאינו חולץ ולא חולצין לאשתו דוקא שהוא לקוי ממעי אמו שלא היתה לו שעת הכושר ולא חיישי' שמא הבריא בינתיים בכוליה גופיה:

מסורת הש"ס

א) בכורות מג:, ב) [קדושין עג.], ג) [תוס' פי"א לעיל כ:, ד) [עי' תוס' סוטה כו. ד"ה אשת], ה) לעיל יח. לקמן קט., ו) [דברים כה], ז) רש"ל, ח) [לקמן קט.], ט) [ויקרא כא],

◆

תורה אור השלם

1. לֹא יָבֹא פְצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ב

2. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי: דברים כה ז

◆

גליון הש"ס

מתני' א"ר יהושע שמעתי. כעין זה פסחים לו ע"ב: רש"י ד"ה והסרים וכו' דכתיב לא ימחה וכו'. לעיל כד ע"א:

◆

מוסף רש"י

סריס אדם. שסירסו אדם ולא מחמת חולי נסתרס מאליו והויא בלאו, דבכלל פלוע דכא וכרות שפכה הוא ואסור לישא ישראלית דכתיב לא יבא פלוע דכא (לעיל כ:). **או מייבמין.** לאו לכתחילה קאמר אלא ייבומן יבום, שאם בעלו קנו כדקתני ואזיל (שם). **והזקן.** שפסק מלידה, והאי לאו מחייבי לאוין הוא, אלא קמ"ל דאע"ג דלאו בר אולודי הוא ביאתו ביאה לקנות יבמתו ויוצאה ממנו בגט (שם). **ונתנו גט.** כלומר או נתנו גט או חלצו, וגט ביבמה מהני למיפסל עליו ועל כל האחין, דאי בעי ליבומי תו לא מצי, דקם ליה בשוב לא יבנה (שם). **ואם בעלו קנו.** ויוצאה בגט בלא חליצה (שם). **ואסור לקיימן.** אסיפא קאי, מתו אחין ובעלו הן את יבמתן, ואפלוע דכא וכיוצא בו ולאו אזקן (שם). **ר"ג אומר כו'.** שני אחין נשואין שתי אחיות, אחת גדולה ואחת קטנה ומת בעלה של גדולה ונפלה לפני בעל הקטנה, מלמדים את הקטנה למאן בבעלה ולעקור נשואיה כדי לייבם את זו שזיקתה של זו חמורה לאסור הקטנה עליו, שלא היו נישואיה גמורים שמא תמאן ולכך לא תוציא את זו משום אחות אשה, ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה, ותתייבם הגדולה ואם לאו תמתין גדולה עד שתגדיל קטנה ויבעול ויהיו קידושין גמורין ותצא גדולה משום אחות אשה (לעיל יח.) אבל מיחלץ לגדולה לא, דפסל את הקטנה עליו משום אחות חלוצה (לקמן קט.).